

Bakalářská práce: Problémové dítě v mateřské škole

Psychologie s rozšířením o speciální pedagogiku

Autorka práce: Lucie Martinčíková

Vedoucí práce: PhDr. Ida Viktorová, Ph.D.

Bakalářská práce Lucie Martinčíkové se zaměřuje a široce pojímá oblast problémového dítěte v mateřské škole. Záměrem praktické části je popsat problémové dítě skrze subjektivní percepci a postoje šesti učitelek z mateřské školy. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V praktické části autorka reaguje na nejednoznačnost vymezení „problémovosti“ a vybírá si pro objasnění pojmu přístup skrze sdělované postoje učitelek mateřské školy (*„Obecně lze říci, že vnímání a hodnocení problémového chování se vyznačuje vysokou subjektivitou a reflektuje postoje učitelek a rodičů k dětem“* Hutyrová, 2019 in Martinčíková, 2021).

Na počátku zájmu o téma byla víceletá konkrétní subjektivní zkušenost autorky v mateřské škole. Pravidelně se setkávala s problémovým chováním u dětí, což ji vedlo na jedné straně k definičním úvahám (*„... které dítě je možné označit jako problémové“*, s. 7), na straně druhé pak k hledání výchovně-vzdělávacích postupů, jak problémy mírnit. Obě tyto roviny se v předloženém textu prolínají. Vzhledem ke koncepci a cíli části praktické (*„zjistit subjektivní pohled učitelek mateřských škol na problémové dítě a problémové chování“*) bylo poměrně obtížné vhodně teoreticky téma ukotvit s respektováním požadovaného rozsahu práce. Autorka se v teorii rozhodla zaměřit téměř výhradně na osobnost dítěte a její vývoj. Popisuje předškolní období z vývojového hlediska a toto porozumění (resp. porozumění, co děti „zvládnou“) považuje za zásadní pro následné hledání definice „problémovosti“. Osobnosti pedagogického pracovníka je věnováno výrazně méně prostoru v kapitole 3 (s. 35-37). Vzhledem ke koncepci praktické části by možná bylo užitečnější více se zaměřit na formování postojů a vztahů pedagogů k dětem a omezit popis konkrétních druhů problémů a jejich prevence v kapitole 2.6. Toto je samozřejmě také ve vztahu k tématu významné, ale konkrétní témata je na omezeném prostoru vhodné vybírat v těsné vazbě na výzkumné šetření.

Autorka řádně odkazuje na odbornou literaturu, která je k tématu relevantní a dostatečná. Užití zdroje obsahově kopírují hlavní zaměření textu na dítě, méně se věnují osobnosti pedagoga. V některých kapitolách je strukturace textu příliš detailní (kapitola 2.6 – dokonce až 5. úroveň členění textu).

Praktická část práce je realizována kvalitativním šetřením metodou polostrukturovaných rozhovorů. Autorka zvolila jako respondentky šest učitelek mateřské školy, kde sama částečně

působí. Vzhledem k tomu, že v teorii uvádí, že definice „problémovosti“ a její vnímání je často ovlivněno „kulturou“ konkrétní mateřské školy, lze šetření vnímat jako jednu případovou studii sledující trend právě v této mateřské škole. Výstupy práce se tedy hůře zobecňují a nenajdeme zde jasný výstup směřující i do praxe.

Autorka v kapitolách 4-6 dostatečně vymezuje pojetí a metodiku výzkumu. Zajímavé by bylo uvést konkrétní „pevné“ otázky. Z přílohy 1 (ukázka přepisu rozhovoru s Anežkou, s. 69-85) je zřejmé, že rozhovor byl pojat ze široka a zabíhal i do jiných témat – motivace k práci v mateřské škole, její smysl apod. Více k tématu by směřovaly otázky k dynamice utváření postojů k dětem, kde vidí respondentka hlavní vlivy apod. Introspektivně na osobnost tázaného se zaměřují otázky na začátku a na konci rozhovoru, avšak nikoliv ve vztahu k tomuto.

Nutno ocenit, že autorka i v nepříznivé době zrealizovala rozhovory osobně (kromě jednoho, kde by bylo vhodnější a jistě i příjemnější zvolit médium i s obrazovým přenosem). Na s. 41-43 jasně a detailně pasportizuje respondentky rozhovorů. Jednotlivé rozhovory nahrála, přepsala a následně analyzovala s využitím 3 hlavních kategorií. Kategorie jsou syceny podkategoriemi – autorka odvedla pěknou a důkladnou analytickou práci (opět zde nadbytečně čísluje kapitoly, postačily by nečíslované nadpisy). Řádně odpovídá na formulované výzkumné otázky a svá zjištění diskutuje s odbornou literaturou (s. 56-61). Do budoucna by jistě bylo zajímavé srovnání s jinými mateřskými školami a jiným pedagogickým kolektivem – i s ohledem na preferovaný přístup či speciální zaměření konkrétní instituce (jak autorka uvádí na s. 61).

Celkově je práce na dobré úrovni, pouze s drobnými formálními nedostatky (ve zmiňované strukturaci textu a volbě „ich formy“, která umocňuje inklinaci k prezentování subjektivních postojů autorky). Rozsahem i volbou tématu práce splňuje požadavky kladené na tento typ textu a k obhajobě ji doporučuji s následujícími otázkami.

Otázky k obhajobě:

- 1) Vnímaly učitelky spíše „problémové děti“ nebo děti s „problémovým chováním“?
- 2) Čím zejména je z Vašeho pohledu utvářen postoj učitelek k problémovému chování u dětí?

Barbora Pánková

Praha 24. 4. 2020